

Päättäjien 31. Metsäakatemian avaus

Risto Artjoki
Valtiosihteeri

Maa- ja metsätalousministeriö

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan Suomi nostetaan luonnonvarojen ja materiaalien kestävä, taloudellisen ja innovatiivisen hyödyntämisen edelläkävijämaaksi. Maa- ja metsätalousministeriössä me uskomme, että uusiutuvien raaka-aineiden kysynnän kasvu avaa metsätalouden ja maaseudun elinkeinoille monia uusia mahdollisuuksia. Metsäala on tulevaisuuden ala!

Haluan aluksi tuoda terveiset maa- ja metsätalousministeri Jari Koskiselta. Hän on parhaillaan ajamassa maa- ja metsäsektoreiden asiaa hallituksen budjettiriihessä, eikä voi valitettavasti itse avata kurssianne. Ministeri on kansanedustajapäivinä käynyt Metsäakatemian kurssin ja pitää tätä Suomen Metsäyhdistyksen järjestämää toimintaa erittäin tärkeänä.

Olen varma, että teillä, hyvät Metsäakatemian kurssilaiset, on tulevien päivien aikana erinomainen mahdollisuus tutustua Suomen metsäalaan. Toivon, että tälläkin Metsäakatemian kurssilla syntyy monia uusia ajatuksia metsäalan mahdollisuuksista.

Metsäala Suomessa elää parhaillaan suurta muutokautta. Olemme uudistamassa metsäalan hallintoa ja toimintatapaa samalla kun toimialan rakenne on voimakkaassa muutoksessa.

Metsäpolitiikan linjaukset ovat Suomessa vuodesta 1999 lähtien sisältyneet kansalliseen metsäohjelmaan, jonka toimeenpanoon hallitukset ovat ohjelmissaan sitoutuneet – niin myös nykyinen hallitus. Hallitusohjelmassa on useita metsäalaa koskettavia kehittämishankkeita, kuten metsälainsäädännön kokonaisuudistus, metsänhoitoyhdistyslain uudistaminen ja metsäenergian käytön lisääminen.

Kansallisen metsäohjelman vision mukaisesti "Suomen metsäala on vuonna 2020 vastuullinen biotalouden edelläkävijä. Metsiin perustuvat elinkeinot ovat kilpailukyisiä ja kannattavia. Metsäluonnon monimuotoisuus ja muut ympäristöhyödyt ovat vahvistuneet."

Visio on hyvin yhdenmukainen hallitusohjelman linjausten kanssa. Yhteinen tavoitteemme on lisätä suomalaisten hyvinvointia parantamalla alan kannattavuutta ja liikevaihtoa ja vahvistaa ympäristöhyötyjä, joita metsä tarjoaa.

Alalla on paljon vielä käyttämättömiä mahdollisuuksia jalostusarvon nostamisessa ja uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Mahdollisuuksia on niin puutuoteteollisuudessa ja -rakentamisessa kuin uusissa biojalostamoiden tuotteissa, biopolttoaineissa ja -kemikaaleissa. Yritykset ovat mahdollisuuksiin tarttuneetkin, mutta vielä tarvitaan lisätoimia, jotta tuotteet todella olisivat markkinoilla. Tarvitsemme myös aivan uusia yrityksiä alalle, samoin kuin yritysten ennakkoluulotonta verkottumista yli toimialarajojen. Tarvitsemme siis uusinvestointeja monipuoliseen puuta jalostavaan teollisuuteen.

Kansallisen metsäohjelman ja sen sisäohjelman työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiman metsäalan strategisen ohjelman avulla valtiovalta tukee yritysten omaa työtä luomalla toimintaedellytyksiä yrityksille. Tuotekehitystä, liiketoimintaosaamista ja yritysten vientiä tukeva tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitus ja osaamiskeskusten ja strategisten huippuosaamiskeskittymien toiminnan rahoitus ovat tästä esimerkkejä.

Uusien investointien toteuttamiseksi tarvitaan kuitenkin paljon pääomia, joita meillä ei kotimaassa välttämättä ole. Hallituksella on suunnitelma laatia strategia ulkomaisen pääoman houkuttelemiseksi Suomeen. Tämä Invest in Finland -strategia palvelee myös metsäalan tarpeita. Suomen kilpailukyky perustuu vakaaseen ja riskittömään toimintaympäristöön, kasvaviin puuvarantoihin, toimivaan logistiikkaan ja osaavaan työvoimaan.

Ehkä merkittävin hallituskauden metsäalaa koskeva uudistus tulee olemaan metsien hoitoa ja käyttöä säätelevän metsälain uudistaminen. Sekä yhteiskunnan että metsänomistajien tarpeet metsien käytölle ovat muuttuneet vuosikymmenten varrella. Osa metsänomistajista haluaa metsiltään mahdollisimman suurta tuottoa ja kannattavuutta, osa puolestaan painottaa metsien monimuotoisuus- ja virkistysarvoja ja siten toisenlaisia metsänkäsittelymenetelmiä. Valtaosalla metsänomistajia tavoitteet yhdistyvät ja niitä sovitetaan yhteen. Nämä tarpeet tulevat huomioitua nyt aluillaan olevassa uudistamistyössä.

Metsälakiuudistuksen tavoitteena on ylläpitää metsien hyvää hoitoa, kannustaa metsien käyttöön ja siten vahvistaa puun tarjontaa. Monipuolistamalla metsien käsittelyä huolehdimme samalla myös luontoarvojen säilyttämisestä.

Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistuminen edellyttää myös nykyistä monipuolisempia asiantuntijapalveluita metsänomistajille. Tämä on suuri haaste metsäalan ammattilaisille, joiden on jatkossa pystyttävä kuvaamaan, mitä metsissä tapahtuu taloudellisesti tai ekologisesti erilaisissa vaihtoehtoissa, ja tarjoamaan kullekin metsänomistajalle heidän omia tavoitteitaan parhaiten palvelevan vaihtoehdon.

Asiantuntevaa neuvontaa ja insentiivejä tarvitaan myös metsätilojen sukupolvenvaihdosten edistämiseksi. Ajatelkaapa toista toimialaa, jossa yrittäjän keski-ikä olisi 62 vuotta, kuten on metsätaloudessa. Tällä hetkellä näyttäisi siltä, että emme voi hyödyntää verotuksellisia kannusteita sukupolvenvaihdosten edistämiseksi, mutta hyvän asiantuntijan avulla iäkäs metsänomistaja voisi löytää ratkaisun metsätilan siirtämiseksi seuraavalle sukupolvelle tai myymiseksi tilakoon kasvattamiseksi.

Metsänomistajan näkökulmasta eräs keskeinen tavoite on metsätalouden kannattavuuden parantaminen. Metsätalouden tulisi olla sen harjoittajalle kannattavaa elinkeinotoimintaa, joka innostaisi aktiiviseen metsätalouden harjoittamiseen ja investointeihin, puuntuotantoon ja metsäomaisuuden kasvattamiseen.

Kestävän metsätalouden rahoituslain kautta metsien hoitoon ja perusparannukseen myönnettyt tuet ovat jo vuosikymmeniä olleet kaikkien metsänomistajien tuntema kannuste. Nyt olemme kuitenkin tulleet tilanteeseen, jossa tukimuotojen toimivuutta on tarkasteltava uudelleen. Nykyisen kaltaiset tuet eivät välttämättä ole kaikkein vaikuttavimpia, eivätkä myöskään vastaa metsänomistajien tarpeita. Ministeriössä aloitammekin uudistuksen valmistelun yhdessä alan toimijoiden kanssa. Asia täytyy valmistella ja pohjustaa hyvin.

Puun lisääntyvä energiakäyttö on yksi uusista kasvualoista. Puun energiakäyttö on puurakentamisen ohella hyvä esimerkki toimenpiteistä, jotka samalla sekä parantavat alan taloudellista kilpailukykyä että ovat ilmastopoliittisesti kannatettavia. Tavoitteena on kaksinkertaistaa metsähakkeen käyttö 12 miljoonaan kuutiometriin vuoteen 2015 mennessä. Maa- ja metsätalousministeriö tukee tavoitteen saavuttamista uudella pienpuun energiatuella, jonka yritämme saada voimaan ensi vuoden alussa.

Metsien ympäristövaikutusten osalta haluan nostaa esille Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma Metson menestystarinana. Vapaaehtoiseen suojeluun perustuva Metso-ohjelma on muuttanut metsänomistajien suhtautumisen lajien ja luontotyyppien suojeluun merkittävän myönteiseksi. Hallitus sitoutui ohjelmassaan Metson toimeenpanoon lisäämällä ohjelmaan varatun rahoituksen määrää ympäristöministeriön hallinnonalalla. Koko ohjelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin tässä taloustilanteessa ohjelman toimeenpanon venyttämistä vuodesta 2016 vuoteen 2020.

Metsäpoliittisten tavoitteiden ja toimenpiteiden uudistuminen edellyttää myös organisaatioiden tarkoituksenmukaista uudistamista. Hallitusohjelmaan on kirjattu metsäkeskusten, Tapion, Metsähallituksen ja metsänhoitoyhdistysten uudistukset. Tavoitteena on uudistaa metsäalaa poistamalla yritystoiminnan esteitä ja parantaa alan kilpailukykyä sekä siirtää hallinnon toiminnan painopistettä elinkeinojen kehittämiseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan.

Valtion taloustilanne on haasteellinen ja se heijastuu nyt voimakkaasti valtion ensi vuoden budjettiin sekä hallituskauden kehyksiin. Edessä on tiukkoja aikoja näiltä osin. Mutta kuten aluksi sanoin, meillä on hieno uusiutuva luonnonvara käytössämme ja Suomessa osaamme käyttää tätä luonnonvaraa niin, että sitä säilyy myös tuleville sukupolville.

Toivotan teille kaikille mielenkiintoista Metsäakatemiasa ja aktiivista verkostoitumista yli toimialarajojen!